

7. Tsatsos D. Die politischen Parteien in der Grundgesetzordnung // Parteiendemokratie in Deutschland. – Bonn:

Bundeszentrale für Politische Bildung, 1997. – S.133–156.

A.KLYUCHKOVYCH

POLITICAL-LEGAL CONTROL OF THE ACTIVITY OF PARTIES IN GERMANY AND UKRAINE (AN ATTEMPT OF COMPARATIVE ANALYSIS)

The article deals with the political and legal basis of the activity of parties in modern Germany and Ukraine. The comparison of some principles of German and Ukrainian party legislation in connection with their founding and banning of their activity, inter-party relationships, the financing of parties, etc. is given. Special attention is paid to the experience of the German party democracy for the founding of a competent party system in Ukraine.

Key words: Germany, Ukraine, political parties, party system, political-legal control.

УДК 329.14

ББК 66.62

Михайло Москалюк

УКРАЇНСЬКІ КЛЕРИКАЛЬНІ ПАРТІЇ В ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ МІЖВОЄННОЇ ГАЛИЧИНИ

У статті висвітлюється участь українських клерикальних партій у суспільно-політичних процесах міжвоєнної Галичини, їх вплив на розвиток вітчизняної політичної думки. Автор детально зупинився на програмних засадах, діяльності Української християнсько-суспільної партії, Української католицької народної партії (з травня 1923 р. – Українська народна обнова – УКНП (УНО)).

Ключові слова: Галичина, український християнсько-суспільний рух, клерикальні партії, партійно-політична система, окциденталізм, орієнталізм.

Розбудова незалежної української держави та становлення реальної багатопартійності актуалізували історико-політологічні дослідження суспільно-політичних процесів минулого, особливості їх протікання в окремих регіонах країни, сприяли об'єктивному вивченню досвіду українських партій.

Актуальність проблеми зумовлена, по-перше, існуванням у сучасній політичній системі України партій християнського спрямування, які могли б використати досвід клерикальних політичних організацій міжвоєнної Галичини; по-друге, певною суспільно-політичною значущістю українських клерикальних партій 20–30 рр. ХХ ст., їхньою роллю у формуванні ідеології національного руху; по-третє, низьким станом дослідження у вітчизняній політичній науці. Тому історико-політологічний аналіз даної проблеми має сьогодні важливу наукову цінність, пізнавальне й практичне значення.

З початком міжвоєнного періоду та окупацією Галичини Польщею клерикально-консервативний табір українського політикуму був представлений Християнсько-суспільною партією (ХСП), очолюваною О.Барвінським. Вона

виникла в 1911р., у політичній діяльності, зокрема парламентській, виступала з консервативних позицій свого ідеологічного попередника – Католицького русько-народного союзу (1896–1907 рр.), але, на відміну від нього, повністю відмовилася від капітулянтського угодництва з владою. Однак еволюція програмних гасел християнських суспільників не вплинула суттєво на імідж партії, вона не зуміла стати авторитетною політичною силою краю. На такий стан ХСП заважили її низький організаційний рівень та відсутність реального впливу на маси. Навіть духовенство, основна соціальна опора партії, у своїй більшості підтримувало Українську національно-демократичну партію (УНДП).

Діяльність ХСП активізувалася в період діяльності ЗУНР. П'ять представників від християнських суспільників на чолі з О.Барвінським увійшли до складу Української національної ради. О.Барвінський, як лідер партії, увійшов у склад першого уряду ЗУНР – Державного Секретаріату, очоливши міністерство освіти і віросповідання [35, с.75].

Разом із тим, слабка організаційно та чисельно ХСП повністю підпорядковувала свою

діяльність тісної співпраці з найбільш впливовою в краї Українською національно-демократичною партією – УНДП (з березня 1919 р. – Українська народна трудова партія – УНТП). Найбільш яскраво ця співпраця проявилася в рамках Міжпартійної Ради, створеної у Львові в 1919 р. із метою координації і активізації легальних методів боротьби проти польської окупації. Крім УНТП та ХСП в її склад входили Українська радикальна партія (УРП), Українська соціал-демократична партія (УСДП) [19, с.1573].

Позбавлена місцевих осередків та точно визначеного реєстру маловпливова ХСП дедалі більше втрачала підтримку з боку української громадськості Галичини. У зв'язку з цим посилювалися прагнення створити нову міцну католицьку структуру. Клерикальний журнал “Нива” в січні 1921 р. писав: “З певністю всі розуміємо, що нам потреба сильної, тісної організації... Для її переведення потрібна: 1) могутня спільна ідея; 2) переняття тою ідеєю; 3) втілення сеї ідеї через сцентралізованню уряду” [27, с.1].

Майбутній католицькій організації, на відміну від ХСП, передбачалося надати масового характеру, об'єднавши навколо неї широкі верстви української громадськості. У зв'язку з цим у клерикально-консервативних колах був підготовлений проект створення католицького товариства під назвою “Український християнський союз” (УХС). Але засідання Підготовчого комітету УХС (19 та 21 травня і 1 червня 1921 р.) перетворилися на арену гострого протистояння між прихильниками створення на базі УХС політичної партії (Л.Куницький, О.Барвінський) чи аполітичної клерикальної організації (В.Охрімович, Т.Галушинський) [1, арк.2].

За таких обставин провід ХСП обмежив свою діяльність беззастережним виконанням через Міжпартійну Раду вказівок уряду Є.Петрушевича. У цьому контексті лідер християнських суспільників О.Барвінський підтримував ідею злиття всіх українських політичних партій у єдиний національний фронт боротьби проти польської окупації. У поєднанні з дипломатичними заходами таким способом передбачалося вплинути на уряди Антанти визнати державну незалежність Галицької Республіки [24, с.277]. Однак комуністи та соціал-демократи виступили за утворення “єдиного пролетарського фронту” в боротьбі за возз'єднання з радянською Україною. Християнські суспільники, ідучи у фарватері політики трудовиків, гостро засудили такі

дії на першому міжпартійному з'їзді, що відбувся у Львові 3–4 червня 1921 р. ХСП підтримала резолюції з'їзду з економічних та культурно-освітніх проблем краю [7, арк.14–16]. На другому міжпартійному з'їзді 3 вересня 1921 р. О.Барвінський виголосив реферат про стан освіти в Галичині, закликав бойкотувати польський університет у Львові [7, арк.25].

ХСП солідаризувалася з УНТП та УРП у справі бойкоту перепису населення, який запропонувала провести польська окупаційна влада в краї наприкінці вересня – на початку жовтня 1921 р. та сфальсифікованими його результатами офіційно ствердити польську етнічну більшість [11, арк.66]. Національно-патріотичну позицію зайняли християнські суспільники в союзі з радикалами та трудовиками на третьому міжпартійному з'їзді (28 січня 1922 р.). У прийнятих з'їздом політичних резолюціях засуджувався “варварський режим польської окупаційної влади” та підтримка його Антантаю, підкреслювалося, що “єдиною легальною владою Східної Галичини є уряд ЗУНР з Президентом Української Національної Ради доктором Петрушевичем на чолі...” [3, арк.184].

У руслі солідаризаційного курсу ХСП спільно з трудовиками, радикалами та соціал-демократами виступила за бойкот виборів до сейму й сенату, призначених на 5 і 12 листопада 1922 р. [12, арк.73–74].

Неможливість національно-державницького табору реалізувати ідею незалежності Галичини та зволікання Антанти в справедливому вирішенні “української проблеми” викликали нове зростання суперечливих тенденцій у суспільно-політичному житті краю. На рубежі 1922–1923 рр. склалися напружені стосунки між закордонним урядом ЗУНР на чолі з Є.Петрушевичем, який, зневірившись у реальності справедливого вирішення долі Східної Галичини державами Антанти, дедалі сильніше проявляв прорадянські симпатії, та головою Міжпартійної Ради і Народного Комітету УНТП В.Бачинським – прихильником ідеї автономії краю в складі Польщі. У січні 1923 р. конфлікт досяг свого апогею, коли Є.Петрушевич заявив про розрив стосунків із Міжпартійною Радою, доки її очолюватиме В.Бачинський.

Провід ХСП рішуче осудив прихильників автономістичної концепції. На знак солідарності з урядом Є.Петрушевича керівництво партії прийняло рішення не брати участі в засіданні

Міжпартійної Ради, вимагаючи відставки В.Бачинського [13, арк.12–13].

Становище ускладнювалося глибокою кризою українського суспільно-політичного руху, спричиненого рішенням Ради послів держав Антанти від 14 березня 1923 р. приєднати Галичину до Польщі. Міжпартійна Рада розпадалася. В УНТП чітко окреслилися три напрями: угодовців-автономістів, радянофільської Незалежної групи і провісників націоналістичного руху в Галичині. Угодовське крило трудовиків спочатку мало перевагу, його лідера В.Охрімовича на першому повоєнному з'їзді УНТП обрано головою партії. Однак відверта антиукраїнська політика польських властей знизилася до мінімуму рейтинг угодовців. Народний з'їзд УНТП 21 квітня 1924 р. остаточно відкинув автономістичну платформу, підтримав прорадянську орієнтацію Є.Петрушевича [30, арк.12–13].

У зв'язку з цим у таборі галицьких клериків поглибилася поляризація сил. Група, очолювана Г.Хомишиним та Т.Войнаровським, орієнтувалася на трудовиків-автономістів. Натомість прихильники О.Барвінського виступили на боці Є.Петрушевича, тому підтримали ідею незалежності українських земель. Під час засідання Української Національної Ради 21 березня 1923 р. О.Барвінський заявив: "... нам рішучо не вільно зрікатися прав державности" [9, арк.7].

На ґрунті заперечення автономістичного курсу 6 липня 1924 р. відбулися наради керівництва УНТП, ХСП, УРП, Українського селянського об'єднання "Селянський Союз", Української партії соціалістів-революціонерів, Української партії національної роботи. Християнських суспільників представляли Олександр та Богдан Барвінські. У прийнятій заяві учасники наради засудили насильницьке приєднання західно-українських земель до Польщі [8, арк.6–7].

Однак криза українського суспільно-політичного руху та, у зв'язку з цим, розмежування в клерикально-консервативних колах негативно позначилося на становищі ХСП. Фактично в другій половині 1923 р. та на початку 1924 р. християнські суспільники не проводили жодної діяльності на терені Галичини. Маловпливові, роз'єднані та дезорієнтовані перегрупуванням національно-державницького табору, вони зійшли з політичної арени.

У середині та другій половині 20-х рр. ХХ ст. в українській партійно-політичній системі Галичини були відсутні клерикальні партії. При-

хильники консервативної католицької ідеології поляризувалися в рамках орієнтальної (візантійської) та окцидентальної (латинської) течій. Представники першої, очолювані священиком Г.Костельником та підтримані митрополитом А.Шептицьким, виступали за збереження релігійних традицій галицьких українців, зокрема інституту одруженого духовенства. Їх політична платформа, позбавлена угодовства, базувалася на ідеях побудови соборної самостійної України. Не витворивши власної політичної організації, орієнталісти виступили союзниками найбільш впливової в краї партії – Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО). Клерикали-окциденталісти (неформальний лідер Г.Хомишин) утворили 4 серпня 1925 р. Українську Християнську Організацію (УХО), пропагували латинізацію церкви шляхом запровадження григоріанського календаря та celibату духовенства. Не відкидаючи існування в майбутньому незалежної соборної української держави, вони з позицій політичного прагматизму пропагували ідею автономної Галичини взамін за лояльний до Польщі курс, що отримав назву "реальна політика" [25].

Клерикально-консервативний табір українського політикуму активізував свою діяльність на початку 30-х рр. ХХ ст. Вона була викликана об'єктивними причинами, а саме – перегрупуванням суспільних сил і поправлінням суспільних настроїв на тлі польського пацифікаційного наступу в Галичині та радянської політики винищення українства на Наддніпрянщині. Через згадані обставини прихильники Г.Хомишина, що були незадоволені ігноруванням як польською так і українською сторонами автономізаційного курсу "реальної політики" та остерігалися виборчого компромісу між УНДО, Української соціалістичної радикальної партії (УСРП) і УСДП, з метою посилення власної політичної ролі 24 вересня 1930 р. утворили Українську католицьку народну партію (УКНП). Установча нарада новоутвореної партії відбулася 24 вересня 1930 р. у Львові за участю представників світської інтелігенції – О.Назарука, А.Говиківича, О.Саяка, а також священиків Й.Раковського, П.Голинського, О.Мельниковича та ін. [17]. Головою УКНП обрано О.Саяка, але реально провід католицької партії очолювали Г.Хомишин, О.Назарук, С.Томашівський. Програма УКНП базувалася на ідеях окцидентального клерикалізму, захисту україн-

ської нації, гострої критики комуністичної ідеології, пропаганді об'єднання всіх українських земель у складі Польщі в статусі національно-територіальної автономії [22].

Орієнтальне крило галицьких клерикалів за ініціативою А.Шептицького 1 січня 1931 р. заснувало у Львові Український католицький союз (УКС) на чолі з В.Децикевичем. Ця католицька організація розглядала себе як надпартійну структуру, покликану ослабити суперечності в суспільно-політичному житті Галичини, виступала за консолідацію всіх верств українського суспільства на національно-християнських (не тільки греко-католицьких) засадах, на противагу схильної до угоди УКНП обстоювала політику поміркованої опозиції щодо Польщі [29]. У суспільно-політичних процесах Галичини УКС виступав надійним союзником УНДО. Згадані політичні та релігійні розбіжності між УКНП та УКС зумовили масовість та підтримку з боку української громадськості краю саме католицької організації В.Децикевича, а не клерикальної партії (для порівняння, на 1932 р. УКНП мала крім проводу, що складався з Львівської та Станіславської групи, лише один повітовий осередок, у той час як УКС – 80 [18, с.331]).

Автономізаційна та латинізаційна пропаганда УКНП, інспірована пастирськими листами Г.Хомишина [33] та його працями [34], а також станіславські переговори з польськими угодвцями С.Лосем та М.Бобжинським 20 лютого 1932 р. викликали протистояння між католицькою партією та УКС. Боротьба як правих так і лівих сил за молодь, що актуалізувалася в цей час, посилила напругу. Релігійне свято Українська молодь Христові (УМХ), організоване церквою 7 травня 1933 р. із метою відтягнути молодь від націоналістичних та комуністичних впливів, підтримав тільки УКС у союзі з УНДО. Натомість УКНП, ігноруючи співробітництво з УНДО, позбавляла своєї підтримки УКС, бойкотувала УМХ, організувала замість “Просвіти” власні католицькі читальні “Скала” [15, арк.1].

Крім того, ставлення до ОУН, попри спільне неприйняття радикалізму в її ідеології та практиці, показало відмінність курсу обох клерикальних структур – беззастережну ворожість УКНП та певну толерантність УКС, який, відкидаючи екстремізм ОУН, був відкритий для співпраці, сприймав християнський націоналізм важливим консолідаційним чинником [21, с.67]. На тлі цієї контрверзи відбулися організаційні

зміни в клерикальному таборі. УКНП змінила в травні 1932 р. свою назву на “Українська народна обнова” (УНО). 3 листопада 1933 р. новим головою партії став станіславський адвокат І.Волянський [32]. В УКС замість проводу, що складався виключно з львівської групи, у травні 1932 р. сформовано новий (загальногалицький) склад керівництва на чолі з юристом З.Лукавечким [31].

Консолідаційний рух в українському таборі, викликаний політикою геноциду на Наддніпрянщині, у черговий раз нормалізував взаємини роз'єднаних християнських суспільників. За згодою католицької партії УКС разом з іншими 47 громадськими організаціями 25 липня 1933 р. увійшов до складу Громадського комітету рятунку України [17]. Натомість УНО за підтримкою УКС солідаризувалася з УНДО, УСРП та УСДП, узяла участь в організації скликання Всеукраїнського національного конгресу (ВНК), покликаного пропагувати ідею становлення соборної самостійної Української держави [5, арк.15].

Разом із тим, під час підготовки ВНК проявилися концептуальні відмінності різних течій українського політичного спектра щодо стратегічних та тактичних перспектив побудови української держави. Що стосується УНО, то вона, по-перше, не відкидаючи в принципі ідею соборності та незалежності України, надалі пропагувала доцільність боротьби за національно-територіальну автономію як важливий і першочерговий крок у її реалізації [6, арк.6]. По-друге, католицька партія не могла прийняти як єдине ціле обов'язковий принцип демократизму та республіканської форми правління в майбутній соборній Українській державі. На прикладі Англії О.Назарук доказував вірогідність поєднання монархії та демократії [6, арк.6]. По-третє, намагаючись розширити праве крило ВНК, УНО виступила ініціатором запросити в його склад представників іще одного консервативного угруповання – гетьманців-монархістів, а саме Український союз хліборобів-державників [4, арк.100]. По-четверте, УНО намагалася використати ВНК для пропаганди переходу на григоріанський календар [5, арк.16].

Окремішня позиція УНО зумовила критичне ставлення до неї українського політикуму. Разом із тим, передконгресові наради політичних партій позитивно вплинули на імідж УНО. Підтвердженням цьому стало запрошення голови

УНО І.Волянського взяти участь у міжпартійній нараді з приводу чергового наступу влади на українську кооперацію [36, с.613].

Поширення антидемократичних тенденцій у Польщі, що знайшло своє відображення в новому виборчому законодавстві й Конституції 1935 р. та унеможливило українцям мати власне численне парламентське представництво, спричинило черговий перелом у суспільно-політичному русі Галичини. УНДО започаткувала нову спробу польсько-українського порозуміння навколо ідеї національно-територіальної автономії західноукраїнських земель у складі Польщі. Нормалізаційна політика керівництва націонал-демократів викликала гостре заперечення українських партій, а також опозицію в самому УНДО. Консолідаційний процес в рамках ВНК призупинився.

Разом із тим, УНО підтримала такий курс, тому разом із частиною націонал-демократів взяла участь у виборах 8 і 15 вересня 1935 р. до польського сейму й сенату. У новому парламенті Польщі УНО представляли посол І.Волянський та сенатор Р.Лободич. Вони утворили спільно з націонал-демократами (13 послів і 4 сенатори) Українську Парламентарну Репрезентацію (УПР) [5, арк.40]. Парламентська діяльність для УНО була першою і останньою спробою її участі у “великій політиці”.

Швидкий провал політики нормалізації, перш за все з вини властей, і так звана “волинська справа”, у результаті якої остаточно зіпсувалися стосунки між УНО й УНДО через небажання націонал-демократів об’єднати в УПР представників від усіх західноукраїнських земель, унеможливили участь галицьких клериків у польському парламенті, внесли напругу у взаємини клерикальних парламентарів, які підтримали УНДО та реальних лідерів УНО [20]. Підсумком ліквідації кризи стала станіславська нарада 1 квітня 1936 р., на якій ліквідовано посаду голови партії. Загальне керівництво УНО здійснювала Головна Управа, а в ній, поряд із Г.Хомішиним, зросла роль О.Назарука [23].

Вийшовши з УПР, провід УНО демонстрував своє розчарування політикою нормалізації. Тим самим створювалися передумови для співпраці клерикалів окциденталістів із широкими колами української громадськості. Але ідеологічні засади УНО негативно позначилися на її подальших консолідаційних перспективах. Католицька партія разом із представниками

УСРП, Фронту національної єдності, опозиційної групи УНДО та УСДП у грудні 1937 р. увійшла в склад Українського Контактного Комітету (УКК). Комітет виступав за створення анти-угодового блоку партій і груп. Разом із тим, УНО, через відверте небажання Г.Хомішина співпрацювати з радикальними часописами, останньою приєдналася до так званого “пресового порозуміння” [14, арк.4]. Аналогічні причини унеможливили участь УНО у своєрідному “загальноукраїнському парламенті” – Всеукраїнській Національній Раді [2, арк.36]. Натомість УКС, із самого початку відмежовувавшись від збанкрутілого нормалізаційного курсу, брав активну участь у всіх консолідаційних заходах в українському суспільно-політичному житті Галичини [28].

Отже, у міжвоєнний період українські клерикальні партії Галичини репрезентували праве крило політичного спектра. Ідейна та організаційно-політична криза клерикально-консервативного табору (на прикладі діяльності ХСП), зумовлена поразкою національно-визвольних змагань, унеможливила його консолідацію, спричинила оформлення на середину 20-х рр. XX ст. окцидентальної та орієнтальної течій. Окциденталісти, репрезентовані УХО та УКНП (УНО), розглядаючи соборність як перспективу на ґрунті “реальної політики”, виступали з ідеєю польсько-української угоди на засадах автономії Галичини. Їх політична впливовість зумовлювалася рівнем угодівських тенденцій в українському таборі, що знайшов свій найбільший вплив у нормалізаційній політиці.

1. Центральний державний історичний архів України у Львові (далі – ЦДІАУЛ), ф.309, оп.1, спр.2572.
2. ЦДІАУЛ, ф.359, оп.1, спр.209.
3. ЦДІАУЛ, ф.359, оп.1, спр.370.
4. ЦДІАУЛ, ф.359, оп.1, спр.373.
5. ЦДІАУЛ, ф.359, оп.1, спр.380.
6. ЦДІАУЛ, ф.359, оп.1, спр.381.
7. ЦДІАУЛ, ф.462, оп.1, спр.223.
8. ЦДІАУЛ, ф.581, оп.1, спр.107.
9. ЦДІАУЛ, ф.581, оп.1, спр.112.
10. Державний архів Івано-Франківської області (далі –ДАІФО), ф.2, оп.1, спр.29.
11. ДАІФО, ф.2, оп.1, спр.41.
12. ДАІФО, ф.2, оп.1, спр.66.
13. ДАІФО, ф.2, оп.1, спр.139.
14. ДАІФО, ф.69, оп.1, спр.859.
15. ДАІФО, ф.69, оп.1, спр.983.
16. Державний архів Львівської області (далі –ДАЛЮ), ф.271, оп.1, спр.271.

17. Діло. – 1933. – Ч.195. – 28 лютого.
18. Дрохобицький М. Український католицеский союз / Политические партии в Польше, Западной Белорусии и Западной Украине. – Минск, 1935.
19. Енциклопедія Українознавства в 10 т. – Париж–Нью-Йорк, 1962. – Т.4.
20. Заява Преосвященного Г.Хомишина, єпископа Станіславського // Нова Зоря. – 1936. – Ч.20. – 15 березня.
21. Іванишин В. Українська церква і процес національного відродження. – Дрогобич, 1990.
22. Католицька народна партія. Програмова заява. – Львів, 1930.
23. Ліквідація кризи в УНО // Діло. – 1936. – Ч.73. – 1 квітня.
24. Макух С. На народній службі. – Дітройт, 1958.
25. Найважливіша політична задача сучасного покоління // Нова Зоря. – 1928. – Ч.24. – 1 квітня.
26. Нова українська партія // Діло. – 1930. – Ч.216. – 30 вересня.
27. Нива. – 1921. – Ч.1. – С.1.
28. Осташевський Й. УКС і консолідація українців-католиків // Мета. – 1937. – Ч.28. – 28 липня.
29. Статут Українського католицького союзу // Мета. – 1931. – Ч.1. – 15 березня.
30. Соляр І. Українське національно-демократичне об'єднання: перший період діяльності (1925–1928). – Львів, 1935.
31. УКС. Його звичайні загальні збори // Мета. – 1932. – Ч.41. – 5 червня.
32. УНО. Історичний нарис з приводу виборів // Нова Зоря. – 1935. – Ч.60. – 11 серпня.
33. Хомишин Г. Пастирський лист про політичне положення українського народу в Польській державі. – Львів, 1931.
34. Хомишин Г. Українська проблема. – Станіслав, 1933.
35. Łukomski G., Partacz Cz., Polak B. Wojna polsko-ukraińska 1918–1919. – Koszalin – Warszawa, 1994.
36. Sprawy Narodowościowe. – 1934. – 5–6. Październik–grudzień.

M.MOSKALYUK

UKRAINIAN CLERICAL PARTIES IN THE POLITICAL PROCESSES IN GALICIA BETWEEN THE WORLD WARS

In the article the participation of the Ukrainian clerical parties in the political process in Galicia between two world wars, their influence on the development of the Ukrainian political thought are revealed. The author discusses in detail the program and activity of the Ukrainian Christian-Social Party, Ukrainian Catholic National Party (since May, 1923 – the Ukrainian National Obnova (UCNP (UNO))).

Key words: *Galicia, Ukrainian Christian-social movement, clerical parties, party-political system, occidentalism, orientalism.*

УДК 329.14

ББК 66.62

Мар'яна Мішук

ВНУТРІШНЬОПАРТІЙНА ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІАЛІСТИЧНО-РАДИКАЛЬНОЇ ПАРТІЇ (1927 – 1939 рр.)

Стаття присвячується дослідженню внутрішньопартійної організації Української соціалістично-радикальної партії в період національно-визвольної боротьби українського народу за незалежність 1926–1939 рр. Установлено, що радикальні сили робили політичне життя в регіоні більш активним, захищаючи основну національну мету – створення незалежної української держави.

Ключові слова: *організаційна структура, політичне життя, політичні сили, суверенітет, незалежність.*

Політична партія є організованою частиною суспільства, а тому її функціонування в політичній системі значною мірою залежить від рівня внутрішньопартійної організації. Це усвідомлювали й діячі Української соціалістично-радикальної партії (далі – УСРП), однієї з найвпливовіших західноукраїнських політичних партій

міжвоєнного періоду. Для посилення своєї реальної ваги в суспільно-політичному житті соціалісти-радикали вважали за необхідне здійснити організацію основної маси населення краю для боротьби за національно-політичне й соціально-економічне визволення. У зв'язку з цим своє першочергове завдання провід соціалістів-